

לקראת חיל הגנה מרחבית

צה"ל חייב לבנות כוח ייעודי לבט"ש ולחסוך מהכוחות האחרים את העיסוק בכך. זה ישפר את איכות ההגנה על הגבולות וימנע רבים מהכשלים שמאפיינים את הכוחות המתמרנים בתחילת כל מלחמה בשל העובדה שעסקו זמן רב מדי בבט"ש

לוחמות שעוסקות בבט"ש. בחלק השני אני דן באיומים השונים העומדים בפני כוח שמגן על גבולות המדינה ובמשימות הצפויות לו. בחלק האחרון אני מציע להקים חיל ייעודי למשימות בט"ש ולהפריד הפרדה מלאה בין

למלחמה ולמבצעים התקפיים ולביצוע המשימות האלה. בחלקו הראשון של המאמר אני מנתח את ההבדלים בין משימות בט"ש למשימות במלחמה ודן בנוזקים הנגרמים ליחידות

מבוא

מאז הקמתו וביתר שאת מאז מלחמת ששת הימים מתמודד צה"ל עם המתח המובנה שבין משימות הביטחון השוטף המוטלות עליו לבין הצורך להיערך להכרעה במלחמה. במציאות של משאבים מוגבלים נופל נטל הביטחון השוטף ברובו על כתפיהם של כוחות הסדיר והמילואים, שייעודם העיקרי, ארגון, צידום, הכשרתם, האתוס הצבאי שלהם והערכים שלאורם הם מחונכים מכוונים כולם ללחימה בעצימות גבוהה. אני טוען כי הניסיון למיצוע מרבי של כוחות צה"ל פוגע הן במוכנותם למלחמה והן בכשירותם לביצוע משימות הבט"ש.

הטלת משימות בט"ש באופן מתמשך על יחידות שנועדו מלכתחילה למלחמה משבשת את הגיון פעולתן ופוגעת בכשירותן למלחמה (ולא רק עקב מיעוט אימונים). גם את משימות הביטחון השוטף מבצעות היחידות האלה באפקטיביות נמוכה יותר מאשר יחידות שנבנו והוכשרו במיוחד למשימות האלה.

לכן אני מציע להעביר את האחריות על משימות הבט"ש לידי מג"ב ולידי חיל ייעודי להגנה מרחבית ולייחד את עוצבות צה"ל המתמרנות - בסדיר ובמילואים - להתכוננות

סיור בט"ש בגבול מצרים לפני הקמת גדר הגבול | יש להעביר את האחריות על משימות הבט"ש לידי מג"ב ולידי חיל ייעודי להגנה מרחבית ולייחד את עוצבות צה"ל המתמרנות - בסדיר ובמילואים - להתכוננות למלחמה ולמבצעים התקפיים ולביצוע המשימות האלה

סגן (מיל) תמיר מנצור כרמל
מפקד מחלקת טנקים בחטיבת מילואים

הטלת משימות בט"ש באופן מתמשך על יחידות שנועדו מלכתחילה למלחמה משבשת את הגיון פעולתן ופוגעת בכשירותן למלחמה

אחריות על גזרה מרחבית, אך אופי הגזרות שונה במהותו. בהגנת הגבולות הגזרה היא קווית באופייה - קו גבול שעליו יש להגן, ומאחוריו עומק המאפשר את מרחב הפעולה. במשימה כזאת כיוון האיום ברור: מצד אחד של הגבול לעבר צידו האחר בישראל. במשימת בט"ש באיר"ש הגזרה היא מרחבית באופייה, כלומר האיומים נובעים מתוך הגזרה או עוברים דרכה כדי לפגוע בתושבי ישראל בגזרה או בגזרות אחרות.

• ההבדל השלישי נוגעת לקשת האיומים הצפויים במשימת ההגנה על הגבולות החורגים מהגדרת הבט"ש. במקרה של התלקחות מלחמה באחד מגבולותיה של ישראל, ובמיוחד אם תפרוץ בהפתעה או בהתרעה קצרה, כוחות הבט"ש שעל הגבול יהיו אלה שיספגו את המהלומה הראשונה. גם בעת מלחמה או מבצע צבאי מעברו האחר של הגבול על הכוחות להגנת הגבולות לפעול בהקשר הכללי של הפעילות הצבאית המוגברת בגזרתם. להבדל הזה יש משמעות בנוגע לכשירות הנדרשות מהכוח המגן על הגבול וכן בנוגע לצידו ולכפיפותו הארגונית.

לאור ההבדלים האלה יש לשכלל את הגדרת המושג בט"ש כך שתהיה בו התייחסות מפורשת לשני סוגי המשימות הנכללים בו. לצורכי המאמר הזה אכנה את המשימה האחת "החזקת שטח במחלוקת" ואת המשימה האחרת - "הגנת הגבול".

בגלגוליו הראשוניים של המאמר הזה הייתה הכוונה להציע להטיל על מג"ב אחריות כוללת

כוחות הבט"ש לכוחות המיועדים למלחמה רחבת היקף. אך לפני כן - כך נדמה - יש מקום לדון קצת יותר לעומק במושג "ביטחון שוטף" (בט"ש).

מה בין בט"ש לבין הגנת הגבולות?

בשפה היום-יומית המונח "בט"ש" מתאר הן את פעילות צה"ל לשמירה על גבולות המדינה והן את פעילותו באיר"ש, אך בהגדרתו הרשמית של המושג אין כלל התייחסות לפעילות באיר"ש. במילון למונחי צה"ל מוגדר כך המונח "ביטחון שוטף":

"כינוי לפעילות יום-יומית של צה"ל ושל כוחות הביטחון האחרים המיועדת לשמור על גבולות המדינה ביבשה, באוויר ובים, על ביטחון תושביה, על רכושם, על מתקנים ועל מבנים מפני פעולות איבה של גורמים עוינים. פעולתם של הגורמים האלה ניכרת בהפעלת שיטות של לוחמת גרילה או טרור, הטרדות באש וכדומה".

רב המשותף בין המשימות להגנה על הגבולות לבין משימות צה"ל באיר"ש, אך קשה להתעלם מכמה הבדלים משמעותיים שקיימים ביניהן - הבדלים שיוצרים צורך בהבדלה מושגית ביניהן:

• ההבדל הראשון נוגע למידת החיכוך עם אוכלוסייה אזרחית. הגנה על הגבולות כוללת רמה נמוכה של חיכוך עם אוכלוסיית קבע אזרחית. עיקר החיכוך הקיים הוא עם מבקשי מקלט או עם מבקשי עבודה המנסים לחצות את הגבול, עם גורמים פליליים - ישראלים ושאינם ישראלים - שמנסים להבריח את הגבול ובמידה מסוימת עם תושבי הגזרה בכל הנוגע לתיאום ההגנה עליהם. במשימות באיר"ש, לעומת זאת, ישנו חיכוך קבוע גם עם תושבי יו"ש וגם עם תושבי ישראל המתגוררים ועוברים במרחב. החיכוך כולל טיפול בגורמים החשודים בטרור ובעבירות פליליות בקרב שתי האוכלוסיות, טיפול בהפרות סדר, מניעת התנגשויות בין יהודים לפלסטינים ומגע עם גורמים בין-לאומיים.

• ההבדל השני נוגע לשוני באופי המרחבי של משימות הבט"ש באיר"ש ובגבולות. גם בגבולות וגם באיר"ש מקבלות היחידות

הן למשימה של החזקת איר"ש והן למשימה של הגנה על גבולות השלום של ישראל. הצעה ברוח זו העלה בעבר מפקד מג"ב לשעבר, ניצב חוסיין פארס¹. אולם ההבדל המהותי בין המשימות באיר"ש לבין המשימות על הגבול וכן מאורעות "האביב הערבי", שגורמים להתערערות הסביבה שלנו ומייצרים סכנה סבירה להתפרצות אלימה בגבולות השלום של ישראל², שיכנעו אותי שהאחריות הכוללת על מרחב הגבול, גם בגבולות של שלום, צריכה להישאר בידי צה"ל.

יש צורך בהפרדה מושגית, ארגונית ותורתית בין משימה להחזקת שטח במחלוקת, שהיא משטרית באופייה, ושאותה יש למסור למג"ב (ולפטור לחלוטין את צה"ל מהעיסוק הזה), לבין משימה להגנה על הגבולות, שהיא בעלת מאפיינים ייחודיים, ושמידת העצימות שלה נעה בין בט"ש לבין מלחמה כוללת. את המשימה הזאת יש למסור לידי חיל הגנה מרחבית שיפעל במסגרת צה"ל.

במאמר הזה אני מתמקד רק בהצעה להקים את חיל ההגנה המרחבית, אך הנימוקים שאני מעלה בעד הקמתו ובעד הפיכתו לאחראי להגנת הגבולות מחזקים שבעתיים את הטענה כי את האחריות לאיר"ש יש להעביר לידי מג"ב.

ההבדלים בין בט"ש ללחימה בעצימות גבוהה

מרבית ההבדלים בין מלחמה לבין ביטחון שוטף נובעים מהיות המלחמה אירוע מתוחם בזמן המאופיין בריכוז מאמץ צבאי ולאומי, ברמות חיכוך גבוהות ובפעילות שהיא בעיקרה התקפית. לעומת זאת הביטחון השוטף הוא פעילות מתמשכת, הגנתית בעיקרה, שגרתית, יום-יומית, בעלת רמת חיכוך נמוכה עם האויב,

אך רמת חיכוך גבוהה עם גורמים אזרחיים. ההבדלים היסודיים בין בט"ש לבין מלחמה מחייבים כי כוח שמשרת בבט"ש יהיה בעל עקרונות פעולה, מבנה והכשרה שונים מאלה של כוח שמיועד להשתתף במלחמה בעצימות גבוהה. בפרק הבא אני מנתח את ההבדלים האלה ואת המשמעויות שלהם בנוגע למבנה הרצוי של כוחות ייעודיים לבט"ש בכלל ולהגנת הגבולות בפרט. כמו כן אני דן בנוזקים הנגרמים לאפקטיביות המבצעית של כוחות מתמרנים שעיקר תעסוקתם בין המלחמות הוא משימות בט"ש.

השוואה בין מאפייני הבט"ש לבין לחימה בעצימות גבוהה

השוואה בין מאפייני הבט"ש לבין לחימה בעצימות גבוהה		
המאפיין	בט"ש	לחימה בעצימות גבוהה
המצב היסודי	מגננה	לרוב מתקפה
תיחום בזמן	שגרתי, יום-יומי, מתמשך	מתוחם בזמן
רמת החיכוך עם האויב	נמוכה	גבוהה
רמת החיכוך עם האוכלוסייה	בגבולות - נמוכה בהחזקת שטח - גבוהה	נמוכה עד בינונית - בהתאם לשדה המערכה
אופי המשימה	לשמור על השקט ועל הביטחון	להשיג יעדים מערכתיים, אסטרטגיים ומדיניים
היקף האבדות לכוחותינו	נמוך	בינוני עד גבוה
היקף הנזק לרכוש	נמוך	גבוה

היררכיה בשביל שלוט כראוי על הכוחות, אבל קיומן של רמות היררכיה רבות מאריך את משך הזמן ממסירת פקודה ועד תחילת הביצוע, מצריך משאבים רבים וגורם לסרבול. לכן כדי להשיג יעילות מבצעית מרבית יש לשאוף שמספר רמות ההיררכיה יהיה קטן ככל הניתן בהתאם לנסיבות המבצעיות.

מוטת השליטה המוגברת בבט"ש מאפשרת להפחית את רמות ההיררכיה ולהפנות משאבים ממפקדות לכוחות בשטח. קיום רמות היררכיה עודפות ביחס לנסיבות הוא לא רק בזבוז משאבים וזמן, הוא טומן בחובו גם נזקים פיקודיים העלולים להשפיע גם על תפקודי המפקדים הזוטרים. מספרם המועט של האירועים האלימים בפעילות הביטחון השוטף הופך כל אחד מהם לאירוע בולט ויוצא דופן המרכז תשומת לב פיקודית, מדינית ותקשורתית שלא היה מקבל לו היה חלק מרצף פעולות לחימה במסגרת מלחמה רחבת היקף. כבר אובחן כי עודף רמות ההיררכיה בבט"ש גורם לשיטוח שרשרת הפיקוד בצורה שגורמת למפקדים מרמת המ"מ ולעיתים עד רמת מפקד הפיקוד להיות מעורבים אישית בפיקוד על אירוע מסדר גודל טקטי.⁵ התוצאה היא נטילת העצמאות מהמפקדים הזוטרים, פגיעה בביטחונם העצמי ובכשירותם להוביל את יחידותיהם בקרב שבו לא יזכו ל"השגחה צמודה" ממפקדיהם.

מרבית ההבדלים בין מלחמה לבין ביטחון שוטף נובעים מהיות המלחמה אירוע מתוחם בזמן המאופיין בריכוז מאמץ צבאי ולאומי, ברמות חיכוך גבוהות ובפעילות שהיא בעיקרה התקפית. לעומת זאת הביטחון השוטף הוא פעילות מתמשכת, הגנתית בעיקרה, שגרתית, יום-יומית, בעלת רמת חיכוך נמוכה עם האויב, אך רמת חיכוך גבוהה עם האוכלוסייה האזרחית

רציפות הפעילות בזמן

האופן שבו מיושם עקרון המלחמה "רציפות והמשכיות" בבט"ש שונה מהאופן שבו הוא מיושם בלחימה בעצימות גבוהה. ההבדלים האלה נובעים מתנאי היסוד השונים בין מלחמה לבט"ש. יחידות טקטיות במלחמה פועלות ככלל בבת אחת, באותו המרחב והזמן לשם השגת יעד טקטי מוגדר. הרציפות בפעולותיהן מתבטאת בהגדרת משימה חדשה ליחידה מיד עם מילוי משימתה הקודמת ושימוש בכוחות אחרים כדי להמשיך את

נוסף לקשיי השליטה. בתנאים כאלה מוגבלת יכולת השליטה של המפקד, ולכן מספר היחידות הכפופות שאותן ביכולתו לנהל הוא קטן.

לעומת זאת, מנהל מפעל לייצור מכוניות יודע בדיוק כמה מכוניות עליו לייצר בשעה ומהם החומרים הדרושים לייצור. זרימת חומרי הגלם והחלקים נעה בדרך כלל כסדרה, ללא הפרעה ובאופן הניתן לחיזוי מדויק ברמה גבוהה. בתנאים כאלה יכולת השליטה של המנהל

הבט"ש אומנם משפיע על כל רמות הפיקוד, אך במאמר הזה אני מתמקד במישור הטקטי - עד לרמת הפלוגה. במקומות שבהם אני דן ברמות גבוהות יותר, זה רק כדי להבהיר את השפעתן על הרמה הטקטית הנמוכה.

רמות היררכיה ואחדות הפיקוד

"מגבלות מוטת השליטה האנושית הן הגורם המשפיע החשוב ביותר ביצירת הארגון הצבאי כארגון מדורגי וכן באורחי הפיקוד הצבאי".³ היקף מוטת השליטה של מפקד מכתוב את מספר יחידות המשנה שניתן להכפיף לו. הוא נגזר גם מהטכנולוגיה, מהנהלים ומהתרבות הארגונית הקיימים בארגון, אך בעיקר מאופי משימותיו ומקצב האירועים הצפוי. לכן מבחין מילון מונחי צה"ל בין מוטת שליטה צרה, האופיינית לארגון לוחם, לבין מוטת שליטה רחבה, האופיינית לארגון מנהלי. מהסיבה הזאת יחידות לוחמות מורכבות בדרך כלל מארבע עד חמש יחידות משנה, ואילו גופים מנהליים (בצבא ומחוצה לו) עשויים לכלול תחתם מספר רב יותר של גופי משנה.

קצב האירועים במלחמה גבוה מאוד ומתאפיין באי-ודאות, במקריות ובאקראיות.⁴ החיכוך המתמשך עם האויב והרצונות המנוגדים המתנגשים בשדה הקרב מקשים מאוד על הניסיונות לשלוט בו. צפיפות הכוחות בשדה הקרב והתיאום הנדרש ביניהם מוסיפים נדבך

היא גבוהה, והוא מסוגל לפקח על פעולתן של יחידות רבות הכפופות לו ולתאם ביניהן.

בעוד שאין חולק על כך שפעילות בט"ש היא פעילות קרבית לכל דבר, אין לחלוק גם על הקביעה כי קצב האירועים הנמוך ודלילות הכוחות בגזרה מאפשרים רמת שליטה גבוהה יותר של המפקדים על הכוחות. לא יהיה זה מוגזם לקבוע כי מוטת השליטה של מפקד בהגנת על הגבולות גבוהה משמעותית מזו של מפקד בקרב היבשה.

בקרב היבשה יש צורך במספר רב של רמות

המיטבית כדי להבין את תמונת המצב, לשלוט ביחידתו ולתת פקודות למפקדי המשנה.

במערך המסייע הקרבי - התותחנים - אין חיכוך עם האויב על קו המגע, ואין יעד פיזי שעליו יש להסתער או להגן. האתגר המרכזי של מפקד הסוללה הוא לשלוט בכוחות ובקצב הירי שלהם. את זה הוא עושה בצורה מיטבית ממרכז השליטה - המפי"ק.

נדמה כי הפיקוד בבט"ש שואב משני המודלים האלה. בשגרה היחס בין היקף הכוחות המצומצם לאורכה הגדול של הגזרה מכתב שכוחות המשנה השונים ביחידה יפעלו עצמאית, במרחבים נפרדים וללא קשר עין. אופי הפעילות הזה מתאים לשליטה מרחוק באמצעות חמ"ל ולמידה גדולה של עצמאות של הכוחות בשטח.

לעומת זאת, בזמן אירוע בגזרה נדרש מפקד היחידה להתייבב במקום האירוע ולפקד מלפנים. רק כך הוא יכול לקרוא כראוי את תמונת המצב, לשלוט בכוחות ולהניע אותם

כדי להשיג יעילות מבצעית מרבית יש לשאוף שמספר רמות ההיררכיה יהיה קטן ככל הניתן בהתאם לנסיבות המבצעיות

מפקד המחלקה ואת סגנו, יחס המפקדים לחיילים במחלקת חי"ר הוא כ-1 ל-6. לעומת זאת, היחס בין מספר המפקדים למספר החיילים במחלקת שריון הוא 1 ל-3. נראה שהיחס הזה מתאים גם לפעילות בט"ש.

פיקוד מלפנים לעומת שליטה מאחור

בצבא היבשה מוכרים שני מודלים שונים של פיקוד ושליטה. אחד מדגיש את הפיקוד והאחר את השליטה. האתוס של היחידות המתמרנות - שריון, חי"ר והנדסה - הוא של פיקוד מלפנים. לעולם יתקדם מפקד הפלוגה בראש חייליו לקרב. בכך נותן המפקד דוגמה אישית, נוסך בחייליו רוח קרב ונמצא בעמדה

תנופת המתקפה (או המגננה). לעומת זאת, בבט"ש מתבטא עקרון הרציפות באחריות היחידה לפעול באופן רצוף ומתמשך בגזרתה ללא הפסקה. מתוך כך עולה, למשל, כי כל עוד יחידה נמצאת בפעילות בט"ש, היא לא תתכנס כולה במקום אחד ובזמן אחד.

היחס בין מספר המפקדים למספר החיילים

היחס המתאים בין מספר המפקדים הזוטרים לבין מספר החיילים ביחידה נגזר ממוטת השליטה של המפקד, מהאמל"ח שיש להפעיל ומאופי המשימות שעשוי להיות מוטל עליהם. בבט"ש המשימות השכיחות הן סיור רכוב, תצפית מעמדה ומארב רגלי. שתי המשימות הראשונות (והשכיחות יותר) מונות בדרך כלל 3-5 לוחמים בפיקוד מש"ק או קצין. היחידה הקטנה ביותר במחלקת חי"ר שעליה מפקד מש"ק בוגר קורס פיקודי היא כיתה המונה 8 חיילים (לפי התקן). כשמביאים בחשבון את

צה"ל בפעילות בט"ש באיו"ש | על חשיבות האורגניות שום מפקד קרבי אינו חולק. ובכל זאת, האופן שבו מופעלים כוחות צה"ל בבט"ש גורם לאי-אורגניות מובנית וקבועה בשתי רמות: פנים-יחידתית וחץ-יחידתית

הטקטי בשטח.⁷ גם כאן אני יכול לומר מניסיוני האישי כי חוסר ההבנה הזה עדיין קיים, לפחות בחלק מהגזרות, וכי הוא מתבטא בתרגולי הכוונה של התצפיות.

איפוק וריסון מול התקפיות ואגרסיביות⁸

תא"ל אבמן מדמה את היחידה הלוחמת בבט"ש לכלב תקיפה אימנטי שמוגבל על ידי רצועה וזמם. הדימוי הזה יפה כדי להבהיר את הדיסוננס הכפול שנוצר ליחידות קרביות במעבר בין בט"ש ללחימה. מלחמה היא אירוע אלים, מלחיץ ומפחיד הדורש תעצומות נפש מול מוראות הקרב, אש האויב והנפגעים לכוותינו. בסביבה כזאת נדרשים מידה רבה של אגרסיביות, התקפיות ושימוש בכל העוצמה העומדת לרשות היחידה בשטח. בבט"ש, שמתאפיין בחיכוך עם אוכלוסייה שברובה חפה מפשע ומול ההכרח לשמש גורם מרגיע ולא מתלהם, על היחידה לפעול באיפוק. הפעלת נשק צריכה להיות רק המוצא האחרון. כשמטילים על יחידה לוחמת (ובודאי שהיא סדירה) משימות בט"ש באופן קבוע, מסתכנים גם בהפעלת כוח יתר בבט"ש וגם בקשיי הסתגלותה ללחימה בעצימות גבוהה כשתידרש. הטלת משימות בט"ש על יחידות ייעודיות תאפשר להן לפתח אתוס שונה

בפעילויות בט"ש מתבטא עקרון הרציפות באחריות היחידה לפעול באופן רצוף ומתמשך בגזרתה ללא הפסקה

ממחלקה, וכמעט אף פעם לא קטנה מכיתה/ צוות בפיקוד מש"ק. בהגנה על הגבולות המשימה השכיחה היא הסיור הרכוב. בכל סיור טיפוסי המונה 3-5 חיילים משתתפים חיילים משלוש יחידות שונות (נהג, גשש וחיילי היחידה) הכפופים למפקדים שונים, מקבלים הכשרה ייעודית בנפרד, פועלים במסגרת כללי משמעת שונים ולאור אתוס מבצעי שונה. מניסיוני האישי ומחוויותיהם של אחרים אני יכול להעיד שבעיית האורגניות בתוך הסיור היא מכשול של ממש לאפקטיביות המבצעית של הכוחות בבט"ש.

אחד הממשקים העיקריים של הסיור הרכוב הוא עם מערך התצפיות. זהו מערך שאף הוא פועל בנפרד ותחת שרשרת פיקודית נפרדת. חוסר האורגניות והקשיים בקיום שפה משותפת יוצרים חוסר הבנה מובנה בין הכוחות בשטח לבין התצפיות. חוסר ההבנה הזה כבר גרם בעבר למותם של שני קצינים מגבעתי, מפקד פלוגה וסגנו, בשל הכוונה שגויה על ידי תצפית שלא הבינה את המצב

לפעולה. לאור ההבחנה הזאת מן הראוי לבחון את תפקיד החמ"ל והאם הוא גורם מנחה או מפקד ולעגן זאת בתורה המבצעית. לצורך כך ראוי לשאוב ניסיון מתורת הפעלת המפי"ק ביחידות התותחנים ומהממשק שבין יחידות הבקרה האווירית לבין צוותי האוויר בחיל האוויר.

אורגניות הכוח והאפקטיביות של הפיקוד הזוט

לאורגניות של כוח צבאי יש משקל רב באפקטיביות המבצעית שלו. האורגניות של הכוח מאפשרת היכרות משופרת עם היכולות, עם עקרונות ההפעלה ועם הכשירות של חלקיו השונים ולכן משפרת את יכולת הכוח לפעול בצורה מאגברת (סינרגטית). להיכרות טובה של הכוח יש גם חשיבות רבה ליכולת להניע את האנשים לפעולה. מחקרים מראים כי היכרות החיילים זה עם זה ועם המפקדים היא אחד הגורמים המשפיעים ביותר על נכונותם להיכנס איתם לקרב.

על חשיבות האורגניות שום מפקד קרבי אינו חולק, ובכל זאת, האופן שבו מופעלים כוחות צה"ל בבט"ש גורם לאי-אורגניות מובנית וקבועה בשתי רמות: פנים-יחידתית וחוץ-יחידתית.

המאפיינים הייחודיים של פעילות הבט"ש ברמת היחידה - בין היתר המשימות האופייניות וצורת ההפעלה - גורמים לכך שהמשימות בבט"ש מבוצעות רק לעיתים נדירות במסגרת אורגנית מחלקתית או כיתתית. ביחידות רבות המפקדים והחיילים מוקצים למשימות לפי "סידור עבודה" ואינם חלק מיחידה אורגנית. במציאות הזאת נפגעת יכולת השליטה בהיבטים של כוח האדם, ומושפעות נורמות פיקוד בעייתיות שמשפיעות בהמשך על האפקטיביות של היחידה בלחימה בעצימות גבוהה.⁹ הקמת פלוגות ייעודיות להגנה על הגבולות תאפשר לארגן במבנה שיהלום את תפיסת ההפעלה בבט"ש ואת משימותיהן האופייניות ובכך לאפשר לכוחות המשנה בהן לפעול באופן אורגני.

האי-אורגניות קיימת גם ברמה הבין-יחידתית. כמעט כל יחידה במערך השדה נדרשת לקלוט יחידות משנה לא אורגניות. עם זאת, רק במקרים נדירים היחידה הנקלטת היא קטנה

צה"ל במלחמת לבנון השנייה | המלחמה המחיישה כיצד ביטול מרבית האימונים וההתרכזות בלוחמת בט"ש, שאיפיינו את השנים שלפניה, גרעו מכשירותן של היחידות הקרביות לפעול במסגרת ייעודן המקורי

את היעד הזה הן שליטה בתצפית על השטח משני צידי הגבול, אמצעים מתאימים לאיתור ניסיונות חדירה וזמן תגובה מהיר לנקודות חדירה חשודות. מספר הסיוורים בגזרה ביחס לאורכה צריך להיגזר מזמן התגובה המקסימלי המתקבל על הדעת במקרה של חשד לחדירה. בהנחה שקו המגע תמיד ייפרץ, פרק הזמן המקסימלי הזה לא יכול, להערכתנו, לעלות על דקות ספורות.

הברחות

יש הברחות בעלות אופי פלילי (בעיקר סחר בבני אדם ובסמים) וביטחוני (אמל"ח שעלול לשמש לפיגועים). הדגש במלחמה בהברחות הוא הצורך בניטור שני צידי הגבול ואיתור משתפי הפעולה מהצד הישראלי שעושים את ההברחה בעצמם או קולטים את המבריחים ומסייעים להם. לשם כך נדרש שיתוף פעולה עם המשטרה, עם השב"כ ועם מג"ב (וכן עם כוחות הביטחון של המדינה השכנה, בהנחה שמדובר בגבול של שלום). כן נדרש להכיר את נתיבי הברחה והמילוט, את אופי האוכלוסייה במרחב ההגנה ואת עומק הגזרה. לא נדיר שאירועי הברחה מסתיימים במרדף עמוק אל תוך שטח ישראל, ולכן נדרשת יכולת לפצל את הכוח כדי להמשיך להגן על הגבול בזמן שחלקו פונה למרדף.

המאבק בהברחות הוא בעל מאפיינים משטרתיים, וזהו אחד הנימוקים העיקריים להצעות להעביר את האחריות להגנת הגבולות דווקא למג"ב. עם זאת, בהתחשב בכך שהברחות קיימות גם בגבולות מלחמה (לבנון וסוריה) ובהתחשב בפוטנציאל ההידרדרות בגבולות השלום, נראה כי בכל זאת עדיף כי האחריות לגבולות תישאר בידי צה"ל.

כניסת מבקשי מקלט

אומנם מאז הקמת הגדר על גבול מצרים כמעט פסק זרם מבקשי המקלט, אך הבעיה הזאת עלולה לצוץ בעתיד בגבול עם ירדן, והיא רלוונטית בימים אלה בגבול עם סוריה: פליטי קרבות ופצועים מנסים להגיע משם לישראל. כוחות ההגנה על הגבול נדרשים, בהתאם להנחיות, למנוע כניסה בלתי מורשית לארץ או להגיש סיוע למי שחצו את הגבול ולהתחיל את הטיפול ההומניטרי בהם, בהתאם לנסיבות.

בפעילות בט"ש השתרשה הנורמה של "אפס נפגעים" גם במחיר של פגיעה בביצוע המשימה

חי"ר וגם פלוגת טנקים תהיה מוכשרת פחות בכל אחד מהמתארים מאשר פלוגה שתוכשר רק לתפקיד של פלוגת שריון או רק של פלוגת חי"ר. לכן אין להתפלא שיחידה שאמורה להיות כשירה גם למלחמה וגם לבט"ש לא תהיה מוכשרת כראוי לא למשימה האחת ולא למשימה האחרת.¹⁴

מלחמת לבנון השנייה המחישה כיצד ביטול מרבית האימונים וההתרכזות בלוחמת בט"ש, שאיפיינו את השנים שלפניה, גרעו מכשירותן של היחידות הקרביות לפעול במסגרת ייעודן המקורי. הקמת יחידות ייעודיות לבט"ש תאפשר גם להן וגם ליחידות המתמרנות להגיע לרמת כשירות גבוהה יותר לביצוע משימותיהן.

האבסורד שבהקצאת יחידות מתמרנות למשימות בט"ש

ברור לכול כי ככל שיחידה תעסוק יותר במשימות בט"ש, כך היא תתאמן פחות למלחמה, וכשירותה תיפגע כתוצאה מכך. אבל באופן אבסורדי, ככל שיחידה עוסקת יותר בבט"ש, כך היא זקוקה ליותר אימונים כדי למתן את ההשפעות המזיקות של הבט"ש על הכוחות הלוחמים. כיוון שהמשוואה הזאת (יותר בט"ש = יותר אימונים) אינה אפשרית, אין מנוס מהטלת משימות הבט"ש על יחידות ייעודיות ולאפשר לכוחות המתמרנים להתרכז בהתכוננות למלחמה.

קשת האימונים בהגנה על הגבולות

כדי לתאר את היחידות הייעודיות להגנה על הגבולות, יש קודם כול לאפיין את קשת האימונים ואת המשימות הצפויות להן.

מניעת אירועי טרור

משימתם העיקרית של כוחות ההגנה על הגבול ותרחיש הייחוס העיקרי שלהם הם מניעת חדירה של מחבלים לשטח ישראל למטרות פגיעה בתושבים ובכוחות צה"ל בגזרה ומחוצה לה. הכשירויות העיקריות הנדרשות כדי להשיג

המדגיש את תכונות האפיון הנדרשות מהן ותאפשר לחדד את אתוס האגרסיביות הנדרש מהיחידות המתמרנות.¹⁵

יחס לנפגעים ודבקות במשימה

ביטוי נוסף למתח בין אגרסיביות והתקפיות לבין פעילות הבט"ש הוא היחס לנפגעים. לא בכדי הדבקות במשימה היא גם הערך הראשון ברשימת ערכי צה"ל וגם עקרון המלחמה הראשון בעקרונות המלחמה של צה"ל.¹⁶ אחד המימוש של הדבקות במשימה בא לידי ביטוי באמירה "מסיימים את ההסתערות, ורק אז מטפלים בפצועים". במלחמה הנפגעים בקרב כוחותינו הם מחיר קשה וכואב, אך בלתי נמנע, ואסור שיאט את תנופת ההתקפה ואת השלמת המשימה.

לא כך בבט"ש. בבט"ש המטרה היא למנוע נפגעים בנפש בקרב ישראלים, ובכלל זה בקרב כוחות הביטחון. כל נפגע בבט"ש הוא הישג לאויבינו ונזק לתחושת הביטחון והשקט של תושבי ישראל. מהסיבה הזאת השתרשה בבט"ש הנורמה של "אפס נפגעים" גם במחיר של פגיעה בביצוע המשימה.¹⁷

הנורמה הזאת מתאימה ונדרשת בבט"ש, אך לחלוטין לא מתאימה למלחמה. השתרשותה בקרב הכוחות הלוחמים גרמה לפגיעה באפקטיביות המבצעית שלהם במהלך מלחמת לבנון השנייה ופגעה בהשלמת המשימות.¹⁸ אומנם ניתן להתמודד עם התופעה הזאת באמצעות הכשרה והסברה מתאימות,¹⁹ אך לא ניתן להבטיח ניתוק מלא של הכוחות הלוחמים מתפיסת הבט"ש כל עוד עיקר ניסיונם המבצעי נרכש בפעילות הזאת.

כשירויות

הכשירות הקרבית מורכבת מכשירות בסיסית, המשותפת לכל היחידות הקרביות, ומכשירות ייחודית, השונה מיחידה ליחידה בהתאם לייעודה ולציודה. גם ליחידה המופעלת בבט"ש יש ייעוד וציוד ייחודיים. משימות הבט"ש מאופיינות באמל"ח, בטכניקות, בתרגולים ובנהלים שונים ונפרדים מאלה הנדרשים במלחמה. מגבלות זמני האימונים ומגבלות אנושיות מקשות באופן טבעי על היכולת לרכוש מומחיות מספקת בסוגים שונים של כשירויות. פלוגה שתתאמן להיות גם פלוגת

הצעה להקים חיל ההגנה מרחבית נועדה להשיג מטרה כפולה: לשפר את המענה המבצעי הניתן למשימות הבט"ש באמצעות יחידות ייעודיות ולאפשר לעוצבות המתמרנות להתכונן כראוי למלחמה כוללת

מפקד ר-3 חיילים: נהג, גשש וקלע. גודל הצוות ובעלי התפקידים בו נגזרים ממאפייני המשימה השכיחה בהגנה על גבולות - הסיור הרכוב - אך ניתן להתאימו בקלות גם למשימות אחרות כמו איוש עמדת תצפית קבועה (פילבוקס), איוש מחסום זמני, הצבת מארב או סיור רגלי. כל לוחמי ההגנה יעברו הכשרה תלת-שלבית (בדומה לחיילי השריון והתותחנים) הכוללת טירונות משותפת; פרק הכשרה מקצועית לכל מקצוע צבאי בנפרד; אימון צוות.

מחלקת ההגנה הרכובה

אני מציע שמחלקת ההגנה תכלול 4 צוותי הגנה שמתניידים בהאמרים. כל מחלקה תהיה כוח אורגני, ובזמן משמרתה תוטל עליה האחריות לכל גזרת הפלוגה. מבנה המחלקה מאפשר גמישות רבה בהפעלתה וזמני תגובה מהירים לכל אירוע במרחב הפלוגה. כך, למשל, יכולה המחלקה כולה לעסוק רק בסיורים או רק באיוש עמדות קבועות או להתפצל כך שיהיו צוות (או צוותים) שיעסקו בסיורים, והאחרים יאיישו עמדות קבועות.

מאחר שעל פי הצעתי תכלול כל פלוגת הגנה 4 מחלקות, יתאפשר לה לחלק את זמן הפעילות באופן הבא: מחלקה אחת בפעילות, אחת בכוננות, אחת במנוחה ואחת בחופשה.

מחלקת המבצעים

אני מציע שמחלקת המבצעים - כמו כל מחלקה אחרת בפלוגת ההגנה - תכלול 4 צוותים. צוות מבצעים - לפי הצעה הזאת - יכלול כמה תצפיתנים ומפקד. תפקידה של מחלקת המבצעים יהיה להפעיל את כל אמצעי התצפית והחישה במרחב הפלוגה ולהפעיל את החמ"ל הפלוגתי. במילים אחרות, מחלקת המבצעים תהיה אחראית למאמץ האיסוף הקרבי ברמת הפלוגה. חיילי המחלקה יעברו הכשרה בסיסית משותפת עם חיילי מחלקות ההגנה. ההכשרה המשותפת, ההיכרות האישית, שהייה הפיזית באותו המוצב וההפעלה במסגרת חמ"ל

המבצעי הניתן למשימות הבט"ש באמצעות יחידות ייעודיות ולאפשר לעוצבות המתמרנות להתכונן כראוי למלחמה כוללת. חיל ההגנה המרחבית יתבסס על מפקדות מרחביות קבועות ועל פלוגות הגנה עצמאיות. בניגוד לשאר חילות היבשה, ובדומה לחילות הים והאוויר, החיל יהיה אחראי הן לבניין הכוח והן להפעלתו. מבנה החיל יעוצב במתכונת של מג"ב ויכלול מפקדת חיל, בסיס הדרכה, מפקדות מרחביות ופלוגות הגנה.

מפקדת המרחב תחליף את האוגדה המרחבית ואת החטיבה המרחבית ותהיה הדרג המבצעי העליון בחיל. מפקד המרחב הוא המפקד הישיר של פלוגות ההגנה ושל הכוחות הנוספים המוצבים בגזרתו. יוקמו שישה מרחבים: מרחב גליל, מרחב גולן, מרחב הבקעה, מרחב הערבה, מרחב נגב ומרחב צפון הנגב (עזה).

פלוגת ההגנה המרחבית תהיה עוצבת היסוד בהגנה על הגבולות ותכלול את כל כוח האדם, הכשירויות, האמצעים ויחידות המשנה הדרושים לה כדי לתת מענה הגנתי מלא בגזרתה. ארגון פלוגת ההגנה יהיה לאור שני עקרונות משלימים: אורגניות - כוחות המשנה יורכבו כך שיוכלו לפעול באופן אורגני; והתאמה לשעון הפעילות - מספר כוחות המשנה יקבע בהתאם לשעון הפעילות האופייני לפעילות בט"ש.

המבנה של פלוגת ההגנה מרחבית

מפקדת הפלוגה
כיתת מנהלה
מחלקת מבצעים
4 מחלקות הגנה
16 צוותי הגנה (כל מחלקה תכלול 4 צוותים)
בסך הכול תכלול הפלוגה כ-100 קצינים וחיילים.

צוות ההגנה

צוות ההגנה הוא הלבנה היסודית שממנה נבנית פלוגת ההגנה, ועליו מושתת המערך להגנת הגבולות. אני מציע שצוות הגנה יכלול

הסתערות אזרחית על הגדר

החשש הוא מפני אירועים הדומים לאירועי יום הנכסה¹⁵ בגבול סוריה בקיץ 2011. זהו אתגר המחייב מצד אחד למנוע את פריצת הגבול ומצד אחר להימנע ככל הניתן מפגיעה באזרחים. אירוע כזה מחייב יכולת לרכז כוחות במהירות על בסיס הערכות, מידע מוקדם או תצפיות. זהו גם אתגר תדמיתי ותקשורתי הדורש מיומנות בהתמודדות מול תקשורת וגורמים בין-לאומיים.

התקפה על מוצב גבול

איום ייחוס קבוע על כוחות צה"ל - ניידים או קבועים, בשגרה ובחירום - הוא התקפת פתע עליהם. שני התרחישים הסבירים לאיום הזה הם חדירה לבסיס או הפגזתו באש מרגמות ונ"ט (או שילוב של השניים). במהלך השנים השתנתה באופן משמעותי רמת הסיכון בגזרות השונות לאירועים כאלה. יש גזרות שבהן מעולם לא התרחשו אירועים כאלה, ויש גזרות אחרות שבהן קרו כמה אירועים כאלה ובהם נבנו מוצבים לשיפור ההתגוננות. כוחות צה"ל מתאמנים באופן קבוע לקראת תרחישי חדירה למוצב, אך מרבית מוצבי גבול לא ערוכים פיזית לעמוד בהתקפה, בוודאי שלא בהיקף משמעותי הכולל הרעשה ארטילרית. לכן כדאי ללמוד מהניסיון של הבריטים בארץ ישראל ולהכין תוכנית כוללת למוצבי הגבול.¹⁶

לחימה בעצימות גבוהה

מאז מלחמת יום הכיפורים לא נאלצו כוחות צה"ל לבלום מתקפת אויב אל תוך שטח ישראל, והסבירות לתרחיש כזה בעתיד הנראה לעין ממשיכה להיות נמוכה. עם זאת, גם במבצעים התקפיים של צה"ל אל תוך שטח האויב יש להיערך לניסיונות חדירה משמעותיים אל תוך שטח ישראל - למשל של חזבאללה שהודיע על כוונתו לפלוש לגליל במלחמה הבאה¹⁷ או באמצעות שימוש במערך מנהרות כפי שהתגלה ברצועת עזה.

הצעה לארגון כוחות ההגנה על הגבולות

הצעה להקים חיל ההגנה מרחבית (ולהטיל על מג"ב את האחריות לביטחון באיו"ש) נועדה להשיג מטרה כפולה: לשפר את המענה

- מערכות 441, פברואר 2012, עמ' 14-21. <http://goo.gl/1dFHBS>. אבמן מתאר כיצד הרגלי הניהול בבט"ש השפיעו על יחידות ועל מפקדים במהלך מלחמת לבנון השנייה. יחידות שלמות עצרו במקום בהמתנה לאישור פתיחה באש או לתנועה - דפוסי פעולה שאופייניים לבט"ש, אך מנוגדים לנדרש במלחמה.
6. ראו: נתי תורני, "המ"כ במלחמת לבנון השנייה - מפקדים שאינם מפקדים", מערכות 429, פברואר 2010, עמ' 28-37, <http://goo.gl/8548rl>
7. ההרונים היו סרן חגי ביבי ז"ל וסגן אלכס לאונרדו ויסמן ז"ל מנבעתי. לדיווח על המקרה ראו: <http://goo.gl/Q208gA>
8. אבמן, שם. הכותרת נשאלה ממאמרו של אבמן.
9. להרחבה ראו: טל פלד, "פעילות צבאית בגבולות של שלום", מערכות 408, אוגוסט 2006, עמ' 46-51, <http://goo.gl/cGehTH>
10. בשינוי נוסח קלים: ברוח צה"ל הכותרת היא "דבקות במשימה וחתימה לניצחון", בעקרונות המלחמה היא "דבקות במשימה לאור המטרה".
11. עפר שלח, "המשטרה הירוקה", בלייזר, ספטמבר 2006
12. אבמן, שם
13. נראה כי במבצע "צוק איתן" השתפרו הכוחות בתחום הזה.
14. בפרפרזה על דבריו של סון טו: "אם תשלח תגבורת לכל מקום, תהיה חלש בכל מקום".
15. למעשה, האירוע התרחש כמה שבועות לפני יום הנכסה (יום השנה למלחמת ששת הימים) ועורר חשש כי יחזור על עצמו ביתר שאת בכמה גזרות במהלך יום הנכסה.
16. להרחבה ראו: גאל אייל ועמרים אורן, "מצודות טיגרט - שלטון וביטחון בכפיפה אחת", קתדרה 104, יוני 2002, עמ' 95-126, <http://goo.gl/w5Nqlh>
17. ראו: סא"ל נ', "מלחמת לבנון השלישית - לקראת השנתות הרעיון המערכתית של חזבאללה", מערכות 454, אפריל 2014, עמ' 4-8, <http://goo.gl/SHKYuX>
18. ולא חמ"ל "אחוז", כפי שמקובל בשנים האחרונות, שהוא בעצם שני חמ"לים נפרדים בעלי דלת משותפת.
19. לאחר שאי"ש הועבר לאחריות מ"ב, ניתן יהיה להסב את היחידות של חטיבת כפיר לחיל ההגנה המרחבית.
20. ההגנה על הגבול היא משימה שמתאימה היטב ליכולת הגופנית של חיילות. גדוד קרקל הוא דוגמה חיה ומוצלחת לכך.
21. ביטול האוגדות והחטיבות המרחביות ומפקדות הגדודים ומיוזן לתוך חיל ההגנה יחסכו הוצאות: הגדלת הסד"כ של כלי הרכב יגדיל אותן.
22. הכוונה היא גם בפר הכלכלי, גם בפר החברתי וגם בפר המבצעי-לוגיסטי. מהבחינה הכלכלית, אם נשווה את העלות למשק של קריאה לחייל מילואים לעומת הפעלת חייל סדיר, הרי שחייל המילואים משתכר בדרך כלל יותר מאשר פוטנציאל ההשתכרות של צעיר שזה עתה השתחרר. יותר מכך, בהיעדרו, הפעילות העסקית במקום עבודתו נפגעת. במובן החברתי, חייל מילואים משיח עול על משפחתו ועל סביבתו בשל היעדרותו. בפר המבצעי-לוגיסטי, סבב התעסוקות של יחידות המילואים תכופ ומהיר הרבה יותר מאשר של היחידות הסדירות. יש לכך משמעות בהיבטים של הכרת הגזרה ומקצועיות בביצוע המשימות, של תשומת לב פיקודית, של היסעים, של הנפקות ציוד וכו'.
23. <http://goo.gl/xWtWRpw>
24. למשל היוזמה שנוסתה במהלך 2013 לקיים אימונים בני שבועיים. השבת שביניהם הוקדשה לפעילויות חינוך וניבוש. ראו: במחנה, גיליון 16 (3177), כ"ב באייר התשע"ג (25.2013), עמ' 19
25. עמנואל ולד, הקשר הגורדי, ספרי חמד, 1992, במיוחד עמודים 167-171

המערך הסדיר בעיתות חירום. בקריאה לחיילי מילואים לעסוק במשימות שוטפות יש משום הקצאה לא אופטימלית של משאבי המשק²² ועול בלתי מוצדק על חיילי המילואים ועל משפחותיהם. לכן ההצעה המקורית של חוק המילואים לא ראתה בתעסוקה המבצעית עילה לקריאה לשיירות.²³ את תחושת השליחות והסולידריות של יחידות המילואים אפשר וצריך לחזק באמצעות הגברת תכיפות האימונים שלהן ובאמצעות פעולות גיבוש אחרות.²⁴ זה יתאפשר תקציבית באמצעות החיסכון שיושג מביטול התעסוקות המבצעיות.

סיכום

בהצגת היתרון הכפול הטמון בהפרדה בין כוחות הבט"ש לבין העוצבות המתמרנות אין כל חדש. כבר בסוף שנות ה-80 של המאה הקודמת ניסח אותו ד"ר עמנואל ולד בספרו "הקשר הגורדי".²⁵ החידוש בעיסוק בנושא כיום מתאפשר בעקבות שתי התפתחויות דרמטיות שחלו ב-20 השנים האחרונות: התפוררות חלק מהצבאות באזורנו והירידה בסד"כ הדרוש כדי להתמודד עימם; הגידול בשנתוני הגיוס ופתיחת תפקידים קרביים בפני בנות. אלה מאפשרים את התמחות הכוחות ופיצולם בצורה שלא הייתה מתקבלת על הדעת בעבר.

הקמת כוחות הגנה ייעודיים היא מהלך אפשרי, רצוי ומתקבל על הדעת. הזיכרון הטרי ממלחמת לבנון השנייה, שבה נחשפה העובדה כי התנוונה כשירותם של כוחות היבשה להוציא אל הפועל תמרון אחרי שנים של התמודדות עם אינתיפאדה, ראוי שיעמוד לנגד עינינו כשמתקבלות החלטות בנושא.

תודתי נתונה לסא"ל (מיל') זהר שמש, לסא"ל (מיל') דודן מילכטייך, לסמ"ר (מיל') לירון גולדפלד ולטוראי עמנואל שלמון על הערותיהם המועילות.

הערות

1. ראו למשל: <http://goo.gl/8k3a3M>
2. ראו: ערן אורטל, "שובו של הפתחלנד", מערכות 445, אוקטובר 2012, עמ' 32-37, <http://goo.gl/1v6pDs>
3. מתוך הגדרת המושג "מוטות שליטה" במילון למונחי צה"ל.
4. רוג'ר אשלי לאונרד, על המלחמה - מדרוך קצר לקלאוזוויץ, מערכות, תל-אביב, 1977, עמ' 79
5. ראו למשל: אורן אבמן, "המערב ללחימה משגרה ומבט"ש",

יחיד¹⁸ יאפשרו לשפר את שיתוף הפעולה בין חיילי האיסוף לבין הכוחות בשטח ויפחיתו למינימום מקרים של הכוונה טקטית שגויה. הצוותים במחלקת המבצעים אמורים לעבוד במשמרות, בדומה למחלקות הרכובות: צוות בפעילות, צוות בכוננות, צוות במנוחה וצוות בחופשה. אחד ממפקדי הצוותים יהיה סמל המבצעים הפלוגתי, ומפקד המחלקה יהיה גם קצין המבצעים הפלוגתי.

מפקדת הפלוגה וכיתת המנהלה

המפקדה כוללת את מפקד הפלוגה ואת סגנו וכן את צוותיהם האורגניים (וכן - כך אני מציע - 6 חיילים: גששים, נהגים וחובשים). הפלוגה יכולה לקלוט ולהפעיל בגזרתה טנקים וכוחות מיוחדים בהתאם לצורך. כיתת המנהלה בפיקוד רס"פ כוללת גם סגן רס"פ, נהגים מנהלתיים, טבחים, קשרים, מכונאים, מחסנאים ופקידים.

אתגרי המבנה המוצע

השאלות שבודאי יישאלו הן: מאיפה כוח האדם? מאיפה הכסף? ומה בנוגע למילואים? אנסה לענות עליהן בקצרה. להערכתי, כדי להגן על כל גבולות המדינה די באלפים בודדים של לוחמים ושל קצינים. את כוח האדם הדרוש ניתן לגייס מהגדודים העצמאיים (גדוד הסיוע המדברי, חרב, קרקל), מגדודי המשטרה הצבאית, ממערך האיסוף הקרבי, מחטיבת כפיר¹⁹ וממיצוי הפוטנציאל לגיוס בנות לשיירות קרבי.²⁰

אשר לסוגיה התקציבית: בהתחשב בכך שפעילות הבט"ש ממילא מתקצבת היום, ובהנחה שעלות הפעלתו של המערך החלופי לא תהיה שונה משמעותית,²¹ המשמעות התקציבית העיקרית של המהלך המוצע היא היכולת להגביר את היקפי האימונים של היחידות המתמרנות בסדיר ומילואים. מדובר אפוא בשאלה של סדרי עדיפויות ולא בהוצאה תקציבית נוספת.

הקמת חיל ההגנה המרחבית תאפשר לשחרר את המילואים מביצוע תעסוקות מבצעיות.

מקובל כי לתעסוקה המבצעית יש ערך רב בחיזוק תחושת הערך העצמי והחשיבות של שירות המילואים בקרב המשרתים וכן בחיזוק ההיכרות והסולידריות בתוך היחידה. עם זאת צריך לזכור כי מערך המילואים נועד לתגבור